

Pengeinstitutter

Markedsudvikling 2014

Indholdsfortegnelse

Sammenfatning.....	3
Resultatopgørelse - indtjening og nedskrivninger	5
Udlån og garantier	9
Kreditbonitet og nedskrivninger	10
Kapitalsituationen.....	13
Store eksponeringer i tilsynsdiamanten	14
Konsekvenser og risici ved lave/negative renter	15
Udvikling i kreditstandarder	17
Pengeinstitutterne finansieringskilder og likviditet.....	19

Sammenfatning

Pengeinstitutternes samlede overskud før skat blev i 2014 på 16,3 mia. kr. og er således på niveau med overskuddet i 2013. Hvis der ses bort fra Danske Banks nedskrivninger af goodwill på udenlandske aktiviteter på 9,0 mia. kr., er der imidlertid tale om en væsentlig forbedring i forhold til året før.

Faldende nedskrivninger og højere gebyrindtægter trækker i positiv retning, men imødegås af negative kursreguleringer.

Nedskrivningerne faldt igen i 2014 og ligger på 12,5 mia. kr. Det er 27 pct. lavere end sidste år. Set i forhold til pengeinstitutternes samlede udlån og garantier udgør årets nedskrivninger 0,6 pct., hvilket er det laveste siden starten på finanskrisen og lavere end gennemsnittet over de sidste 25 år på 1,0 pct.

Pengeinstitutternes nettorenteindtægter er for 2014 på niveau med året før og er opgjort til 47,6 mia. kr. Det sker på baggrund af et fortsat fald i udlån og i det generelle renteniveau. Det generelle billede er, at effekten af negative renter indtil videre er begrænset og delvist imødegås af andre indtægter af øgede gebyrindtægter. Nettoebyrindtægterne er steget med godt 2,7 mia. kr. i forhold til året før, og er for 2014 opgjort til 23,4 mia. kr.

Pengeinstitutternes solvensoverdækning målt som forskellen mellem institutternes solvensprocent og solvenskrav faldt i 2014 til 4,3 pct. fra 4,9 pct. året før opgjort på koncernniveau og til 7,2 pct. fra 8,4 pct. opgjort på institutniveau. Faldet kan i vid udstrækning henføres til skrapere kapitalkrav med gennemførelsen af den nye fælles europæiske kapitalregulering (CRR/CRDV) ved indgangen til 2014.

Sektorens samlede udlån, korrigeret for repo-forretninger, faldt i 2014 med 0,9 pct. sammenlignet med året før. Samtidig faldt pengeinstitutternes indlån korrigeret for repo-forretninger med 0,2 pct. Samlet set har sektoren et indlånsoverskud på 238 mia. kr. svarende til 18 pct. af det samlede udlån korrigeret for repo-forretninger.

Da indlånsoverskuddet overvejende er placeret i sikre og dermed lavtforrentede obligationer eller fordringer på Nationalbanken, har pengeinstitutterne et naturligt incitament til at øge udlånet. Dette i kombination med en svag låneefterspørgsel øger konkurrencen om de gode udlånskunder. Den øgede konkurrence indebærer en risiko for at kredit- og bevilningsstandarder lempes i forhold til den underliggende kreditrisiko.

Finanstilsynets udlånsundersøgelse fra efteråret 2014 viste netop en tendens til lempeligere kredit- og bevillingsstandarder. Finanstilsynet vil derfor også fremadrettet have særlig fokus på pengeinstitutternes nyudlån.

Det københavnske boligmarked har gennem de seneste år oplevet betydelige prisstigninger, der umiddelbart kan forklares af betydelig tilflytning og historisk lave renter. Det Systemiske Risikoråd udstedte i marts en risikoobservation, hvori pengeinstitutter og realkreditinstitutter opfordres til at vise forsigtighed. Finanstilsynet undersøger pengeinstitutternes reaktion herpå.

Pengeinstitutternes likviditet synes robust. Institutterne har alle gennem 2014 overholdt lovgivningens § 152-likviditetskrav og tilsynsdiamantens anvisninger om en overdækning i forhold til det egentlige lovkrav.

De danske kreditinstitutter bliver fra 1. oktober 2015 underlagt det nye fælles europæiske likviditetskrav, LCR. Kravet vil gradvist blive indfaset frem til 1. januar 2018 - dog skal SIFI-institutterne opfylde kravet fuldt ud allerede fra oktober 2015.

Kreditinstitutterne har siden medio marts været forpligtet til at indberette foreløbigt LCR-relateret data til Finanstilsynet. På den baggrund vurderer Finanstilsynet, at det vil være muligt for institutterne at opfylde kravet, når det træder i kraft.

Tilpasningen til de nye regler kræver dog porteføljeomlægninger i likviditetsbufferen. Det skyldes, at aktiver, der under det gældende § 152-krav kan medregnes fuldt, fremover kun vil kunne indregnes i begrænset omfang i opgørelsen af institutternes LCR.

Erfaringerne viser, at opgørelsen af institutternes LCR er meget volatil, og det er derfor vigtigt, at institutterne tager højde herfor i deres likviditetsplanlægning og overvejer, hvordan deres risikostyring skal tilpasses til LCR.

Overgangen til de nye regler indebærer også, at institutterne foretager en revision af deres likviditetspolitikker, forretningsgange og instrukser. Det er Finanstilsynets vurdering, at der for langt de fleste institutter er tale om gennemgribende ændringer. Det er derfor vigtigt, at institutterne afsætter de nødvendige ressourcer til indfasningen af LCR-kravet og, at de i god tid inden 1. oktober 2015 bliver fortrolig med at styre efter LCR-kravet.

Resultatopgørelse - indtjening og nedskrivninger

Pengeinstitutternes årsregnskaber for 2014 viser et overskud før skat på 16,3 mia. kr., svarende til en stigning på 1,2 pct. i forhold til året før. Dette dækker dog over en ekstraordinær nedskrivning af goodwill på Danske Banks aktiviteter i Finland, Estland og Nordirland på 9,0 mia. kr. Resultatet er desuden påvirket af fortsat faldende nedskrivninger på udlån og garantier, samt stigende nettogebyrindtægter og negative kursreguleringer, jf. tabel 1. Nettorenteindtægterne er stort set uændrede trods et lille fald i udlån samt et faldende renteniveau.

Nedskrivninger på udlån

Nedskrivningerne faldt i 2014 til 12,5 mia. kr., hvilket er 27 pct. lavere end året før og det laveste niveau siden starten af finanskrisen. Årets nedskrivningsprocent for sektoren som helhed er på 0,6 pct. i 2014 mod 0,8 pct. i 2013. Der er imidlertid stor spredning blandt institutterne, hvor de allerstørste institutter (gruppe 1-institutterne) har lavere nedskrivningsprocenter end de øvrige institutter. Dette hænger til dels sammen med forskelle i udlåns sammensætningen, hvor de mindste og mellemstore institutter har en større andel af eksterne sponorer mod udsatte brancher.

Tabel 1: Resultatopgørelse i uddrag, hele sektoren, institutniveau

<i>Mio. kr.</i>	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>	<i>2013</i>	<i>2014</i>
Resultat poster (uddrag)					
Netto renteindtægter	58.900	51.536	50.331	47.399	47.599
Udbytte af aktier mv.	802	890	1.170	2.485	2.916
Netto gebyrindtægter	18.787	18.412	19.563	20.748	23.400
Netto rente- og gebyrindtægter	78.489	70.837	71.064	70.632	73.916
Kursreguleringer	5.010	2.094	7.988	4.097	-2.290
Udgifter til personale og administration	46.540	48.123	48.801	47.359	47.250
Nedskrivninger på udlån m.v.	35.975	24.293	27.177	17.169	12.507
Resultat af kapitalandele	8.337	4.587	6.034	7.736	10.757
Resultat før skat	4.136	3.585	7.223	16.104	16.293
Skat	2.454	1.635	3.669	2.789	2.183
Årets resultat	1.682	1.950	3.554	13.315	14.110

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet

Anm: Resultatopgørelsen er vist i uddrag og viser således ikke alle resultatposter. Danske Banks nedskrivning på goodwill føres under resultatposten "Af- og nedskrivninger på immaterielle og materielle aktiver".

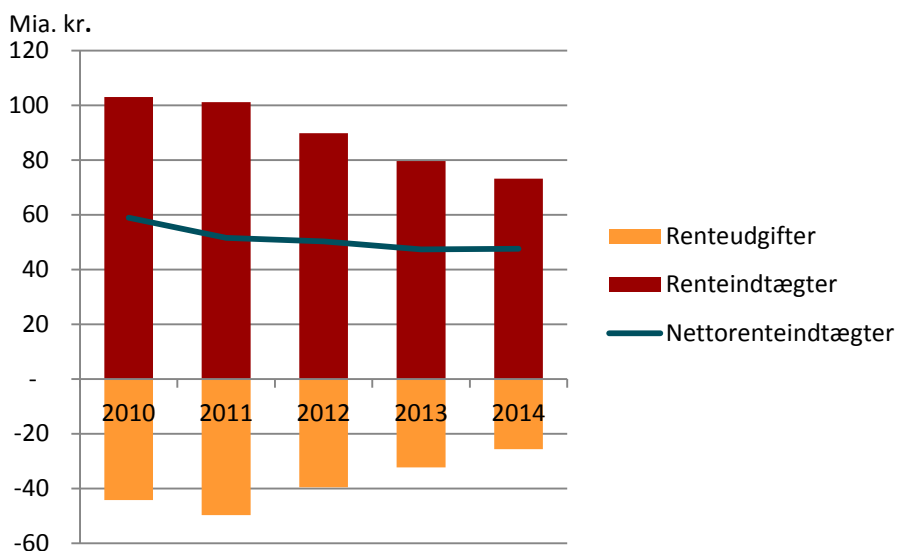
Nettorenteindtægter

Nettorenteindtægterne for 2014 er opgjort til 47,6 mia. kr. – en lille stigning på 0,2 mia. kr. i forhold til året før, jf. figur 1. Tallet dækker over et fald i såvel renteindtægter som ren-

teudgifter – begge på cirka 6,5 mia. kr., hvilket skal ses i lyset af generelt faldende renter gennem 2014. De negative renter på indskudsbeviser i Nationalbanken har ført til faldende indlånsmarginale, idet pengeinstitutterne generelt har været tilbageholdende med at kræve penge for detailkunders indlån. Pengeinstitutterne nyder på den anden side godt af, at deres egne finansieringsomkostninger ligeledes er faldet.

Samlet set har de faldende renteniveau således ikke ført til lavere nettorenteindtægter. Sammenholdt med et stort set uændret udlån er den samlede rentemarginal, målt som forskellen på ind- og udlånsrenter, kun faldet beskedent i løbet af 2014. Dette skal blandt andet ses i sammenhæng med, at rentefaldet tog yderligere fart i 2015.

Figur 1: Renteindtægter og udgifter, sektoren 2010-2014

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet

Nettogebyrindtægter

Nettogebyrindtægterne er steget fra 20,7 mia. kr. i 2013 til 23,4 mia. kr. i 2014, hvilket svarer til en stigning på 12,8 pct. Stigningen kan henføres til gebyrer fra værdipapirhandel og depot tjenester, samt posten *Øvrige gebyrer og provisioner*.

Kursreguleringer

Negative kursreguleringer på 2,3 mia. kr. påvirker årsresultatet i negativ retning, hvor kursreguleringer i 2013 bidrog positivt med 4,1 mia. kr. De negative kursreguleringer kan primært henføres til kurstab på udstedte obligationer, der ikke modsvares af tilsvarende kursgevinster på obligationsbeholdningen. Dertil kommer højere negative kursreguleringer fra

afledte finansielle instrumenter end i 2013. Udviklingen skal igen ses på baggrund af det faldende renteniveau.

Det skal bemærkes, at sektorens negative kursreguleringer er drevet af de allerstørste banker, idet kun disse benytter sig af obligationsfinansiering i betydeligt omfang. Posten kursreguleringer bidrager således positivt til resultatet for den øvrige del af sektoren, hvor især kursregulering af aktier og valutaer tæller på den positive side.

Personaleudgifter og udgifter til administration

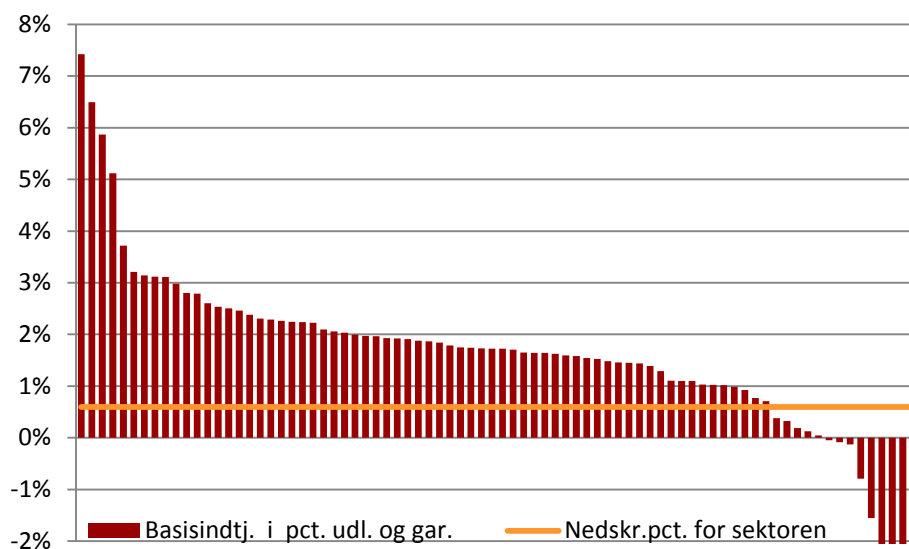
Personaleudgifter og udgifter til administration ligger på niveau med året forinden og er opgjort til 47,2 mia. kr. Udgifter til personale og administration er en af de tunge udgiftsposter. Hos gruppe 1-3-institutterne er udgifterne reduceret over de seneste år i takt med sammenlægninger og lukninger af filialer. Hos de allermindste institutter (gruppe 4-institutterne) er personale og administrationsomkostninger, derimod steget i samme periode.

Afskrivninger og andre driftsindtægter

Af- og nedskrivninger på immaterielle og materielle aktiver er steget fra 3,3 mia. kr. i 2013 til 13,1 mia. kr. i 2014. Stigningen kan henføres til Danske Banks nedskrivning af goodwill på 9,0 mia. kr. i tilknytning til bankens aktiviteter i Finland, Nordirland og Estland.

Andre driftsindtægter udgjorde 8,0 mia. kr. i 2014 mod 3,0 mia. kr. i 2013 Stigningen kan henføres til ekstraordinære indtægter i forbindelse med salg af aktieposter i Nets Holdings A/S, samt Jyske Banks overtagelse af aktiver fra BRFkredit.

Figur 2: Basisindtjening fordelt på institutter, 2014

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet

Basisindtjening

Basisindtjeningen opgøres som nettorente- og gebyrindtægter og andre driftsindtægter fratrukket omkostninger til personale og administration, afskrivninger og andre driftsudgifter. Basisindtjeningen skal dermed dække forventede tab på udlånsporteføljen samt kursreguleringer, hvor kapitalen har til formål at absorbere større uventede tab.

For sektoren samlet set er basisindtjeningen faldet fra 21,4 mia. kr. i 2013 til 20,3 mia. kr. i 2014, svarende til 1,0 pct. af udlån og garantier ligesom sidste år. Korrigeret for goodwill nedskrivningen i Danske Bank på 9 mia. kr. stiger basisindtjeningen i 2014 til 1,4 pct. af udlån og garantier.

Der er fortsat en række specielt mindre institutter med negativ eller svag basisindtjening, Der er således 14 institutter, der har en basisindtjening, der er lavere end sektorens gennemsnitlige nedskrivningsprocent, jf. figur 2. Nogle få af disse er institutter med særlige forretningsmodeller, hvor indtjeningen kommer fra andre kilder end traditionel udlånsvirksomhed. Flertallet er dog almindelige pengeinstitutter. Af disse har mange også de foregående år været udfordret på basisindtjeningen. Det kan være tegn på, at instituttets forretningsmodel er under pres. De berørte institutter bør derfor nøje vurdere, om den lave basisindtjening er et forbigående fænomen eller af mere strukturel karakter og træffe de nødvendige strategiske valg.

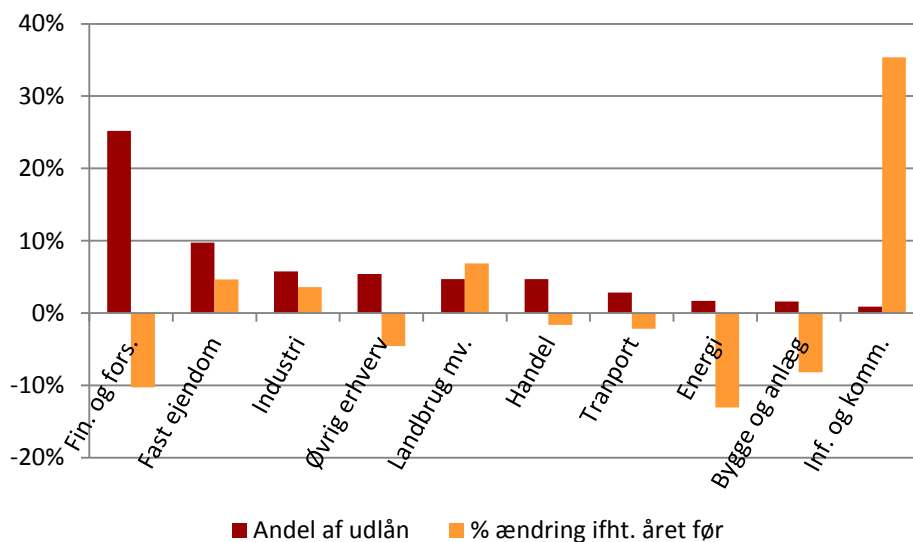
Udlån og garantier

Pengeinstitutternes samlede udlån og garantier før nedskrivninger og hensættelser på 2.115 mia. kr. var ved udgangen af 2014 stort set uændret i forhold til året før og fordeler sig med 62 pct. til erhverv, 33 pct. til private og 5 pct. til det offentlige.

Der er i 2014 sket en markant stigning på 81 pct. i udlån og garantier til den offentlige sektor, der dog samlet set tegner sig for en begrænset andel af de samlede udlån og garantier. Udlån og garantier til privatkunder er steget med 2 pct., mens udlån og garantier til erhverv er faldet med 4 pct. Flere pengeinstitutter rapporterer i årsberetningerne om faldende efterspørgsel og øget konkurrence om de bedste erhvervs-kunder, se også afsnit om udviklingen i kreditstandarder.

Der er betydelig forskelle mellem udviklingen i udlån indenfor de enkelte brancher. Udlån til finansiering og forsikring udgør med godt 25 procent af det samlede udlån den største branche. Udlån og garantier til landbrug mv., industri, information/kommunikation, samt udlån til fast ejendom tegner sig for en stigning, mens de øvrige brancher registrerer et fald, jf. figur 3.

Figur 3: Branchefordelte udlån og garantier - beholdning og ændring, 2014

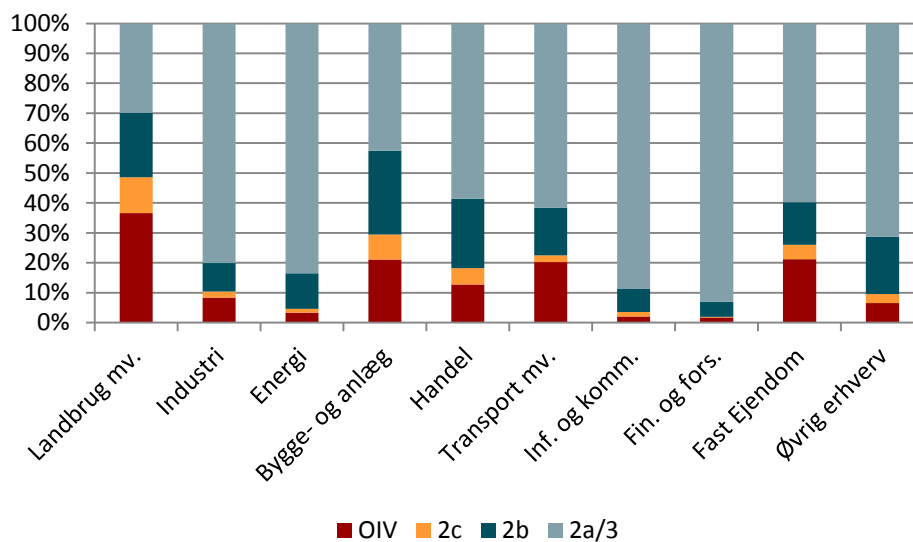

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet

Kreditbonitet og nedskrivninger

Kreditboniteten afspejler tabsrisikoen på udlånsporteføljen og varierer betydeligt indenfor de enkelte sektorer og brancher, jf. figur 4. Andelen af udlån med objektiv indikation for værdiforringelse (OIV), og hvorpå der oftest må foretages nedskrivninger, er størst indenfor de ejendomsrelaterede brancher, hvor institutterne fortsat bærer rundt på nødlidende lån, der blev ydet op til finanskrisen. Derudover er andelen af svage udlån med OIV høj indenfor transportbranchen, der typisk er udfordret under svage konjunkturer, samt indenfor dele af landbrugserhvervet, der kæmper med høj gæld, afsætningsproblemer og lave afregningspriser.

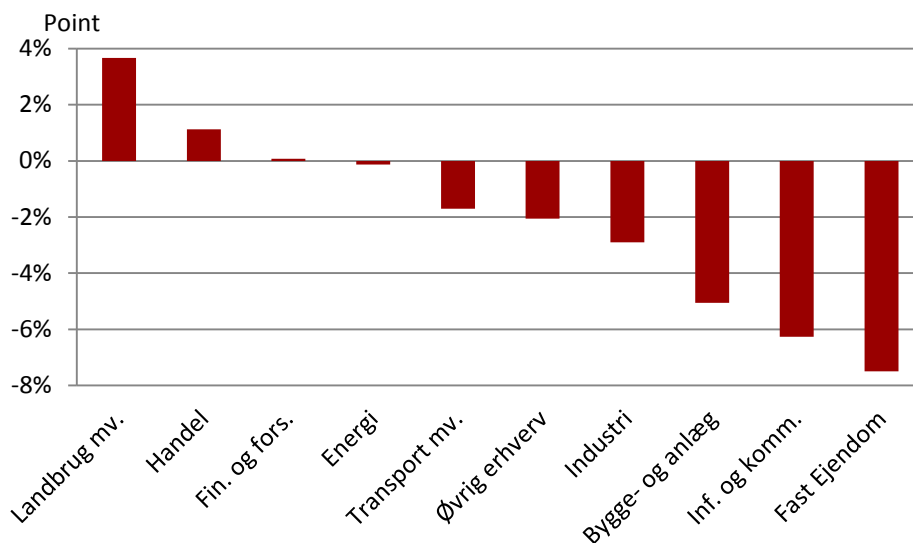
Figur 4: Bonitetsfordeling opgjort på brancher

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet

For pengeinstitutterne under ét er andelen af svage udlån med OIV stort set uændret i forhold til 2013. Der er imidlertid store forskelle i udviklingen inden for de enkelte brancher. Andelen af udlån med OIV er steget indenfor landbrug mv. og i mindre grad indenfor handel, mens andelen er faldet i de øvrige brancher, jf. figur 5.

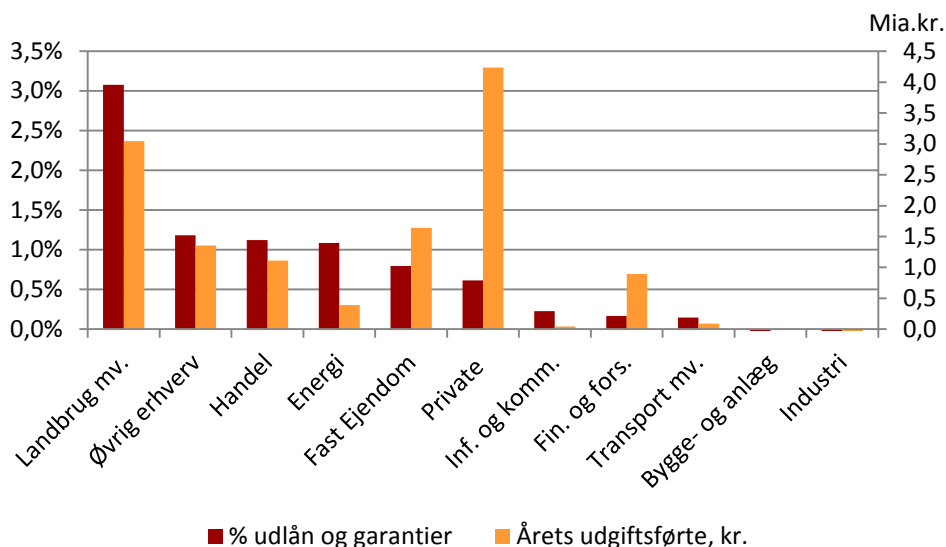
Figur 5: Ændring 2013-2014 i bonitetsvurderede udlån med OIV

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet

Nedskrivningerne er faldet både indenfor udlån til private og erhverv og også generelt indenfor de enkelte brancher. Indenfor få brancher er nedskrivningerne dog steget i forhold til året før. Det drejer sig om udlån til energisektoren, der har været ramt af faldende energipriser og udlån til landbrug, hvor dele af branchen lider under vigende priser og afsætningsvanskeligheder som følge af Ruslands importembargo. Nedskrivningsprocenten på landbrugseksposeringer mv. er således den højeste på 3,1 pct. af udlån og garantier. Også i absolutte tal er nedskrivninger på landbrug blandt de største, jf. figur 6.

Figur 6: Nedskrivninger fordelt på brancher, 2014

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet

For så vidt angår netop nedskrivninger på landbrug, så gjorde Finanstilsynet i december 2014 opmærksom på, at institutternes har pligt til at inddrage tidlige hændelser (konjunkturforværring) i vurderingen af kundeengagementer og nedskrivningsbehovet på disse i forbindelse med gruppevise nedskrivninger. Samtidig præciserede Finanstilsynet – baseret på observationer i forbindelse med tilsynsaktiviteten – reglerne for bl.a. afskrivninger af anlæg og bygninger, hvor Finanstilsynet fandt, at flere institutter ikke nedskriver tilstrækkeligt.

Finanstilsynet vil foretage en ændring af regnskabsvejledningen i forhold til landbrugsengagementer, hvor der er sket en rekonstruktion, så gælden reduceres til et niveau, som landmanden kan klare. Endvidere gælder det for disse engagementer, at hvis landmandens indtjening eller priserne på landbrugsaktiver udvikler sig mere positivt end forventet, skal merværdierne herved deles mellem landmanden og banken efter på forhånd aftalte principper.

Ændringen af regnskabsvejledningen vil indebære, at det rekonstruerede engagement ikke vil være omfattet af objektiv indikation for værdiforringelse (OIV), og der vil derfor ikke skulle foretages en nedskrivningsberegning. Derimod skal der som hidtil nedskrives på den del af det oprindelige engagement, som landmanden ikke har økonomi til at klare.

Ændringen vil først og fremmest indebære, at omfanget af landbrugsengagementer med OIV vil blive reduceret og dermed afspejle, at der for konkrete landbrug er fundet løsninger, som vurderes at være økonomisk holdbare.

Kapitalsituationen

Pengeinstitutternes kapitalbase skal sikre, at institutterne kan modstå fremtidige kredittab. Trods overskud er pengeinstitutternes kernekapital- og solvensprocenter faldet i 2014. Kernekapitalprocenten er således for sektoren som helhed opgjort til 18,5 pct., mod 19,5 pct. ved udgangen af 2013 på institutniveau, og faldet fra 17,3 pct. til 16,0 pct. på koncernniveau. Tilsvarende er solvensprocent faldet fra 22,4 pct. til 21,0 pct. på institutniveau og fra 19,9 pct. til 18,3 pct. på koncernniveau. Faldet kan primært henføres til de største institutter, mens ændringerne i kapitalprocenterne er begrænsede for de øvrige, jf. tabel 2.

Tabel 2: Pengeinstitutternes kapital og samlet risikoeksponering, 2013-2014.

Mio. kr.	Gruppe 1			Gruppe 2			Gruppe 3			Gruppe 4		
	2013	2014	Ændring	2013	2014	Ændring	2013	2014	Ændring	2013	2014	Ændring
Kernekapital	239.811	231.384	-3,5%	30.728	32.624	6,2%	19.805	19.781	-0,1%	273	277	1,5%
Basiskapital	277.146	266.573	-3,8%	34.026	34.806	2,3%	20.967	20.509	-2,2%	281	281	0,0%
Risikovægtede poster	1.177.238	1.218.873	3,5%	190.948	195.739	2,5%	117.786	117.915	0,1%	998	1.024	2,6%
Balance	3.344.397	3.558.956	6,4%	282.317	292.229	3,5%	167.512	168.278	0,5%	1.487	1.436	-3,4%
Egentlig kernekapital	201.737	215.600	6,9%	27.617	30.114	9,0%	18.695	18.562	-0,7%	280	277	-1,1%
Kernekapitalprocent	20,36	18,98		16,10	16,67		16,83	16,78		27,35	27,08	
Solvensprocent	23,54	21,87		17,83	17,78		17,80	17,39		28,14	27,40	

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet

Kernekapital, solvensprocent og overdækning er påvirket af de nye kapitaldækningsregler – CRR/CRDIV – der trådte i kraft ved indgangen til 2014. Kapitaldefinitionerne er ændret under de nye regler, ligesom der stilles højere krav til kvaliteten af den kapital, der kan anvendes til opfyldelse af kapitalkravet. Samtidig er opgørelsen af institutternes risikoeksponering, hvor op imod kapitalen måles, ændret i mindre omfang. Der er for de fleste ændringer tale om stramninger, men i enkelte tilfælde indebærer ændringerne også en lettelse i forhold til de hidtil gældende regler. Det drejer sig fx om reduktion af risikovægtningen af små og mellemstore virksomheder. Ændringerne er tidligere beskrevet i Finanstilsynets "Halvårsartikel 2014, pengeinstitutter".

På institutniveau er solvensoverdækningen i sektoren målt i forhold til kapitalkravet faldet fra 8,4 pct. i 2013 til 7,2 pct. i 2014. Der er således fortsat en solid overdækning i sektoren som helhed. Spredningen er imidlertid stor, således har 10 pct. af institutterne en overdækning, der er mindre end 2,7 pct.-point, jf. tabel 3. På koncernniveau er solvensoverdækningen faldet fra 4,9 pct. i 2013 til 4,3 pct. i 2014.

Tabel 3: Spredning i kapitaloverdækning på institutniveau, 2014.

<i>Fraktiler</i>					<i>Gennemsnit (vægtet)</i>
<i>10%</i>	<i>25%</i>	<i>Median</i>	<i>75%</i>	<i>90%</i>	
2,7%	5,2%	7,6%	11,4%	16,5%	7,2%

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet

Store eksponeringer i tilsynsdiamanten

Finanstilsynet indførte i 2010 den såkaldte tilsynsdiamant. Tilsynsdiamanten blev udformet med baggrund i de særlige danske erfaringer under finanskrisen, som førte til problemer, og i mange tilfælde direkte sammenbrud, i en række mindre og mellemstore pengeinstitutter.

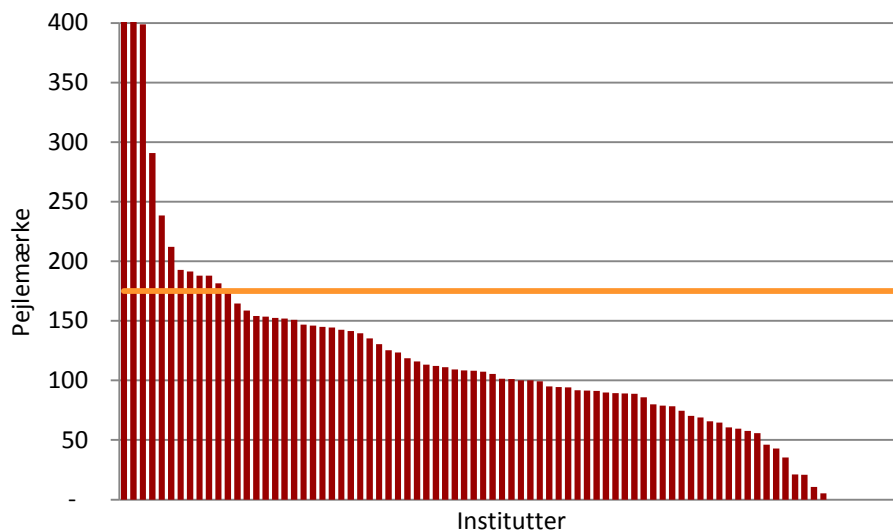
Tilsynsdiamanten har fungeret godt og har bidraget til, at institutter har reduceret deres risici.

Udvalget for Finanskrisens årsager (Rangvid-udvalget) anerkendte vigtigheden af tilsynsdiamanten, men opfordrede samtidig til en skærpelse af grænsen i tilsynsdiamanten for store eksponeringer.

På den baggrund har Finanstilsynet foreslået en ændring af pejlemærket for store eksponeringer. Forslaget har netop været i høring.

Ændringen er foreslået gennemført ved en justering af opgørelsesmetoden. Erfaringerne med det nugældende pejlemærke er, at flere institutter ikke bryder grænseværdien, selvom de har en betydelig koncentrationsrisiko fra mange mellemstore enkelteksponeringer. I dag indgår således kun de eksponeringer, der udgør mindst 10 pct. af kapitalgrundlaget i opgørelsen af pejlemærket.

Figur 7: Grænseværdi og pejlemærke for store eksponeringer, institutter

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet

Det nye pejlemærke tager i stedet udgangspunkt i de 20 største eksponeringer uanset deres størrelse i forhold til kapitalgrundlaget. Metodikken svarer til et lignende pejlemærke i tilsynsdiamanten for realkreditinstitutter og er i overensstemmelse med det koncentrationsmål, der anvendes i Finanstilsynets tilgang til opgørelse af kreditinstitutternes individuelle solvensbehov.

En bagatelgrænse på 3 mio. kr. for den enkelte eksponering fastholdes, så eksponeringer under denne grænse ikke indgår i opgørelsen. Det tilgodeser de mindste institutter.

Finanstilsynet har i efteråret 2014 gennemført en dataindsamling til kalibrering af grænseværdien for det nye pejlemærke. Med en grænseværdi på 175 for summen af de 20 største eksponeringer målt i forhold til institutternes egentlige kernekapital bryder 12 institutter pejlemærket, herunder en række institutter med mange mellemstore eksponeringer og/eller svag kapitalstruktur, jf. figur 7. Til sammenligning bryder kun 4 institutter det gældende pejlemærke. Af disse 4 institutter bryder 3 også det nye pejlemærke.

Høringen er som nævnt netop afsluttet, og arbejdet med stillingtagen til høringssvar og dermed den endelige udformning er gået i gang.

Konsekvenser og risici ved lave/negative renter

De faldende renter, og i særdeleshed negative renter på særligt sikre fordringer såsom danske statsobligationer, indskudsbeviser og indeståender i Nationalbanken, har affødt

fornyset diskussion om udfordringen for pengeinstitutternes indtjening. Diskussionerne tog for alvor fart, da kronen kom under pres i starten af 2015 efter centralbanken i Schweiz opgav schweizerfrancens binding til euroen, og Danmarks Nationalbank sænkede renten ad flere omgange. Valutaindstrømningen betød, at pengeinstitutternes nettostilling overfor Nationalbanken steg betydeligt og blev placeret til en negativ rente.

Konsekvenser for indtjening og kapital

Pengeinstitutterne har været modvillige mod tilsvarende at kræve en negativ rente på almindelige indlån, selvom en del store erhvervskunder, herunder pensionskasser har måttet acceptere at skulle betale for at have penge stående i pengeinstitutterne. Nationalbanken har siden øget foliorammerne, så pengeinstitutternes samlet kan placere op til 173 mia. kr. på folio-konti til en rente på 0 pct. Derved afhjælpes en del af problemet, idet en betydelig andel af pengeinstitutternes indlånsoverskud på 238 mia. kr. derved kan placeres uden direkte tab.

Dertil kommer, at de lave renter kan have positiv indvirkning på kundernes økonomi og dermed også på pengeinstitutternes nedskrivninger. Samtidig er det umiddelbare tab som følge af den øgede nettostilling i første omgang gået hånd i hånd med stigende handelsindtægter fra kunder, der har afdækket deres kronerisici eller foretaget egentlig spekulation mod kronen, og gebyrindtægter fra konvertering af realkreditlån.

Finanstilsynet gennemførte i marts en undersøgelse om forventede indtjeningskonsekvenser af fortsat lave renter blandt de største institutter. Det generelle billede er, at effekterne på indtjeningen for 2015 er beskedne, selv hvis de lave renter fastholdes året ud. Institutterne forventer samlet et mindre fald i nettorenteindtægterne, idet faldende renteindtægter, delvis imødegås af lavere indlånsrenter på visse kundesegmenter. Samtidig forventer institutterne øgede handelsindtægter fra finansielle instrumenter og højere gebyrindtægter som følge af konverteringer. En del af disse indtægter er dog midlertidige.

Nettoeffekten synes indenfor den umiddelbare horisont at være begrænset, og aktuelt ser Finanstilsynet ikke nogen umiddelbar trussel mod pengeinstitutternes indtjening og kapital som følge af negative renter. De lave renter kan dog udgøre en yderligere udfordring for de pengeinstitutter, som i forvejen har negativ indtjening.

Risici ved fortsat lave/negative renter

Lave renter giver lavere finansieringsomkostninger for både virksomheder og husholdninger og tilskynder til både øgede investeringer og øget forbrug. Bankernes udlån stiger også

typisk i et lavrentemiljø, da låntagerne bedre kan stille sikkerhed på grund af stigende formue. Dertil kommer, at bankernes kapitaldækning også stiger som følge af bl.a. stigende værdi af værdipapirbeholdninger.

Ved et fortsat lavt eller endda negativt renteniveau er der på sigt en generel risiko for at søgen efter afkast giver anledning til fejlprisning af risici og til bobledannelser i bestemte aktivklasser. En prissætning af aktiver, som afviger markant fra de fundamentale økonomiske forhold, indebærer en risiko for pludselige og voldsomme fald, der ad flere kanaler vil kunne påvirke pengeinstitutterne. Det kan ramme pengeinstitutterne direkte, hvis de har eksponeringer i de berørte aktiver, men også indirekte via udlån til kunder, der er eksponeret mod de pågældende aktiver og som følge af den økonomiske afmatning, der ofte følger med.

De lave renter har allerede været en medvirkende faktor til stigende boligpriser særligt i Københavnsområdet. Hvis renterne stiger igen, er det sandsynligt, at vil det sætte sig i boligpriserne.

Det Systemiske Risikoråd udsendte i marts 2015 en observation, hvor penge- og realkreditinstitutterne opfordres til at anvende en tilpas forsigtighed i kreditgivningen i forhold til belåning af fast ejendom, der tager højde for en mulig fremtidig priskorrektion på især det københavnske ejer- og andelsboligmarked.¹

Pengeinstitutterne skal derfor vise forsigtighed i udmåling af pantets værdi ved udlån til boligformål og samtidig nøje vurdere kundernes sårbarhed overfor stigende renter. Finanstilsynet undersøger, om pengeinstitutterne udviser tilstrækkelig forsigtighed i forbindelse med nyudlån.

Udvikling i kreditstandarder

Finanstilsynet undersøgte i slutningen af 2014 en række bankers nyudlån til erhvervs-kunder. Undersøgelsen omfattede i alt 14 banker, herunder 5 store, 5 mellemstore og 4 mindre banker.

Baggrunden for undersøgelsen var en opfølgning på en spørgeskemaundersøgelse i 2014, der viste, at bankerne havde lempet på deres kreditvilkår. Endvidere havde en række banker løbende i deres regnskabers ledelsesberetninger berettet om en faldende låneefter-

¹ Det Systemiske Risikoråd: "Lave renter og opbygning af systemiske risici", den 27. marts 2015.

spørgsel fra især erhvervskunder, og som følge deraf en intensiveret konkurrence om de bedste erhvervskunder.

Undersøgelsen skulle derfor bl.a. afdække, om bankerne slækkede på kvaliteten af kredit-håndværket som følge af konkurrencesituationen. Finanstilsynet havde derudover fokus på, om der var banker, der ydede kredit uforholdsmæssigt billigt til skade for bankens indtjeningsevne.

Endvidere gennemgik Finanstilsynet bankernes bestyrelsesgodkendte kreditpolitikker for, at undersøge om bankernes bestyrelser havde vedtaget kreditpolitikker, der sikrede, at den pågældende bank kun påtog sig kreditrisici, der var af tilstrækkelig god kvalitet. Gennemgangen af kreditpolitikkerne skulle endvidere bidrage til at sikre, at principper og procedurer er på plads inden en yderligere intensivering af konkurrencesituationen som følge af konjunkturerne.

Endelig undersøgte Finanstilsynet, om der var sammenhæng mellem den vedtagne kreditpolitik og de lån, som bankerne havde ydet.

Undersøgelsens resultater

Undersøgelsen viste, at øget konkurrence førte til, at bedre erhvervskunder får tilbudt en lavere rente. I mindre udpræget grad viste undersøgelsen endvidere, at der blev lempet på øvrige lånevilkår, herunder krav til sikkerhedsstillelse.

Der var flere eksempler på, at bankernes bestyrelsesgodkendte kreditpolitikker var for overordnede i forhold til hvilke risici, der må tages, og for upræcise i forhold til, hvornår kreditpolitikken måtte fraviges. Finanstilsynet gav derfor en række påbud til bankerne om at foretage de nødvendige justeringer af kreditpolitikkerne.

Endvidere viste undersøgelsen, at flere af de mellemstore og små banker i deres beslutningsgrundlag ved bevillingen ikke havde foretaget tilstrækkelige analyser af risiciene, der var forbundet med kunden. Derved risikerede bankerne at påtage sig unødigt kreditrisiko. Finanstilsynet gav derfor de relevante banker påbud om at sikre en tilfredsstillende kvalitet af bevillingsgrundlaget.

Undersøgelsen viste også, at de banker, der havde udarbejdet skabeloner for analyser af deres erhvervskunder, generelt havde et bedre og mere struktureret beslutningsgrundlag end de institutter, der ikke havde dette.

Opfølgning på undersøgelsen og lignende undersøgelser i fremtiden

Finanstilsynet vil i de kommende måneder følge op på de påbud, der er blevet givet ved undersøgelsen, og herunder følge op på de tilbagemeldinger, der kommer fra bankerne i forlængelse af undersøgelsen.

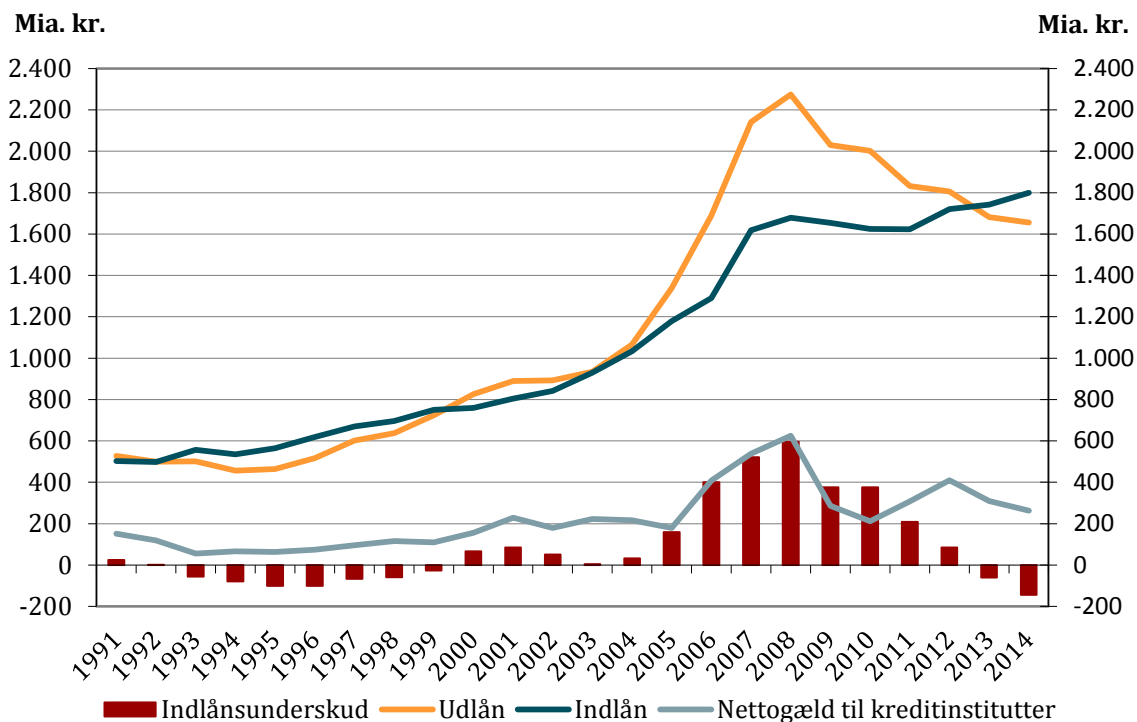
Finanstilsynet følger konkurrencesituationen på bankmarkedet tæt og planlægger at foretage lignende undersøgelser i de kommende år.

Pengeinstitutterne finansieringskilder og likviditet

Pengeinstitutterne finansierer deres udlån og andre aktiver gennem indlån, udstedelser af gæld og lån fra andre kreditinstitutter og centralbanker. Sammensætningen af finansieringen er essentiel for at sikre, at institutterne har en balanceret finansieringsstruktur og dermed ikke er eksponeret overfor væsentlige finansierings- og likviditetsrisici.

Efter en del år med et betydeligt indlånsunderskud vendte pengeinstitutterne i 2013 dette til et indlånsoverskud på 61 mia. kr. opgjort inkl. repoer. Indlånsoverskuddet opgjort inkl. repoer er forøget fra 2013 til 2014 med 83 mia. kr. til 144 mia. kr. De 83 mia. kr. fremkommer ved en stigning i indlån fra gruppe 1 og 2 på hhv. 52 mia. kr. og 7 mia. kr., mens gruppe 3 havde et lille fald i indlån på 3 mia. kr. Fra 2013 til 2014 faldt det samlede udlån inkl. repoer med 27 mia. kr., hvilket er med til at gøre indlånsoverskuddet større. I figur 8 kan udviklingen henføres til faldende udlån fra pengeinstitutterne (siden 2008), mens indlånet de seneste par år er steget. Det bemærkes, at den negative udlånsvækst synes at være nogenlunde stabiliseret gennem 2014 med et fald på 1,6 pct., mens det samlede indlån steg med 3,2 pct. i samme periode.

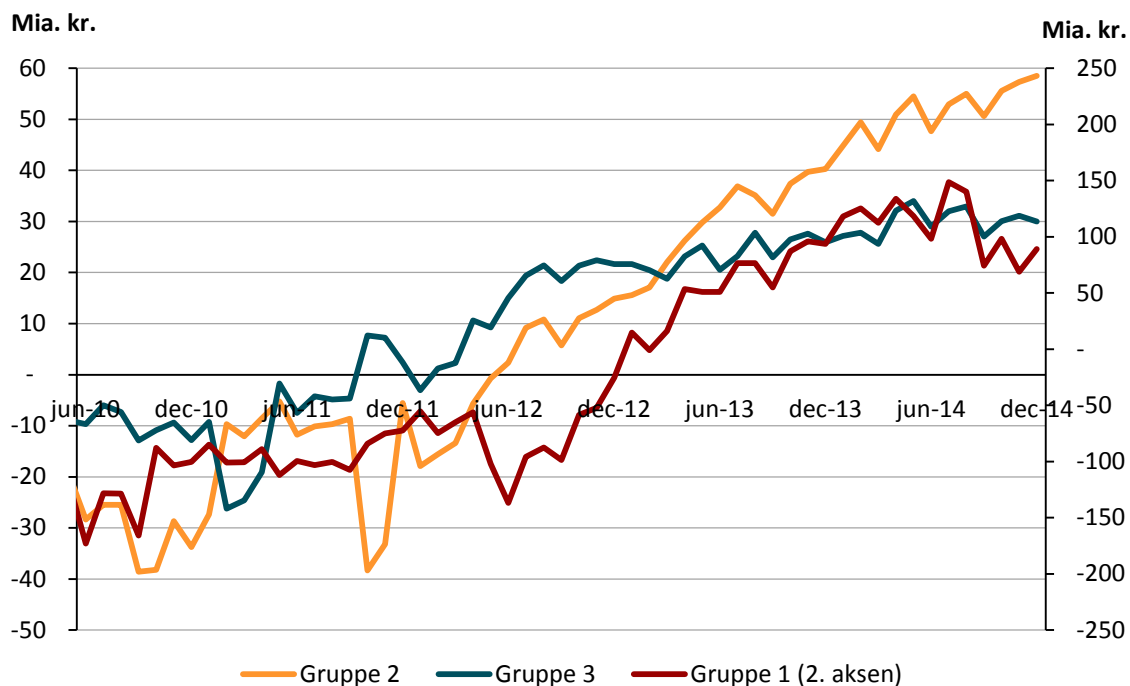
Figur 8: Udlån, indlån og fundingstruktur inkl. repo, 1991-2014

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet

For gruppe 1-institutterne er indlånsoverskuddet imidlertid blevet reduceret gennem 2014, mens gruppe 2 og 3-institutterne fortsatte med at øge deres indlånsoverskud, jf. figur 9. Årsagen til gruppe 2-institutternes markante stigning i indlånsoverskuddet kan primært henføres til et fald i institutternes udlån, samt et stabilt indlån. Udviklingen for gruppe 3-institutterne skyldes derimod primært stigende indlån. Det faldende indlånsoverskud i gruppe 1-institutterne kan primært henføres til et faldende indlån gennem 2014.

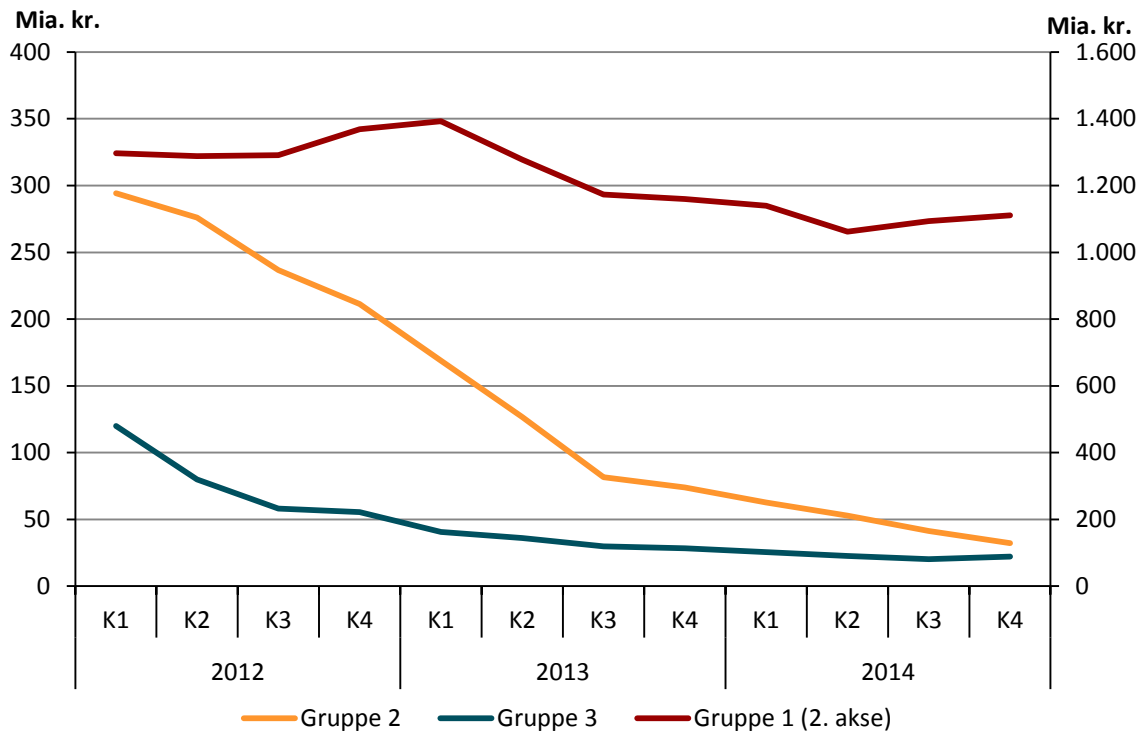
Figur 9: Indlånsoverskud ekskl. repo – gruppefordelt, 2010-2014

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet

Udviklingen fra et betydeligt indlånsunderskud til den aktuelle situation med et indlånsoverskud har medført en reduktion af pengeinstitutternes behov for at benytte andre finansieringskilder. Institutternes behov for markedsfinansiering er således blevet mindre. Af figur 10 fremgår det, at udstedelsesvolumen er faldet markant for gruppe 2 og 3-institutterne, hvilket hovedsageligt skyldes forfald på de individuelle statsgaranterede udstedelser.

Figur 10: Udstedelsesvolumen (udestående)² i gruppe 1, 2 og 3, 2012-2014

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet

Institutternes § 152 likviditet og efterlevelse af tilsynsdiamantens likviditetsmål

De danske pengeinstitutter skal efterleve det danske likviditetskrav, der er reguleret i § 152 i lov om finansiel virksomhed. Likviditetskravet i § 152 fordrer, at pengeinstitutter har en tilstrækkelig beholdning af likvide aktiver til dækning af det bindende likviditetskrav. Hertil kommer et pejlemærke fra tilsynsdiamanten om en overdækning på minimum 50 pct.³

Aktuelt og gennem 2014 har de danske pengeinstitutter generelt opfyldt § 152 likviditetskravene og tilsynsdiamantens krav om en overdækning på minimum 50 pct. med en relativ fornuftig margin, jf. første søjle i figur 11.

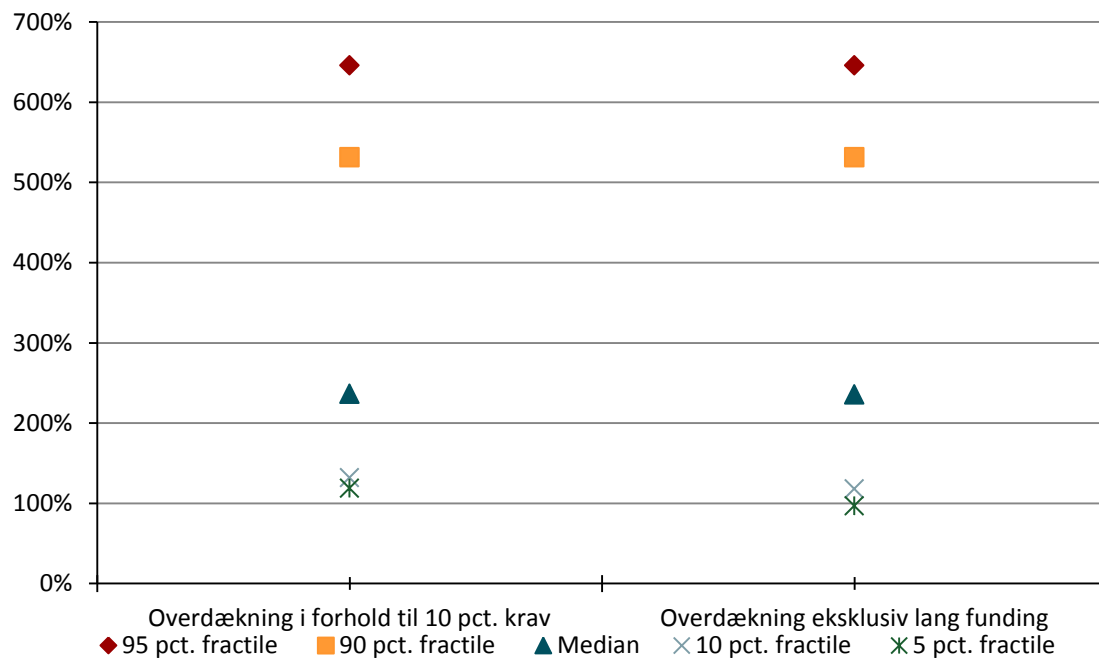
Holdbarheden af institutternes aktuelle likviditetsoverdækning kan anskueliggøres ved brug af et stressscenario. I stressscenariet ses der bort fra længerevarende markedsfinansiering med udløb inden 1. januar 2017, under forudsætning af, at den forfaldne markedsfinansiering ikke kan refinansieres. Dette giver en indikation om pengeinstitutterne har en tilstrækkelig overdækning. Af figur 14 fremgår det, at selv ved forfald af lang

² Opgjort på institutniveau, dvs. ikke koncernniveau. Indeholder pengeinstitutternes markedsbaserede finansiering med en oprindelig løbetid på over 1 år.

³ I henhold til § 152 skal pengeinstitutterne tilstræbe at have tilstrækkelige likvide midler til at dække mindst 10 pct. af deres samlede gælds- og garantiforpligtigelser eller mindst 15 pct. af deres korte gældsforpligtigelser.

finansiering med udløb inden 2017 har institutterne ikke svært ved at overholde likviditetskravet.

Figur 11: Aktuell overdækningspct., og overdækningspct. eksklusiv finansiering med udløb inden 1. januar 2017

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet

Det kommende LCR-krav

De danske kreditinstitutter bliver fra 1. oktober 2015 underlagt det nye fælles europæiske likviditetsdækningskrav LCR. Kravet fordrer, at institutterne altid har en tilstrækkelig beholdning af højlikvide aktiver til at dække mulige ubalancer mellem indgående og udgående pengestrømme under et 30 dages intensivt likviditetsstress.

LCR-kravet skal sikre, at kreditinstitutter har tilstrækkelige beholdninger af likvide aktiver, der både er af høj kvalitet og som er meget likvide, til at kunne modgå perioder af kortsigtede intensive likviditetsstress. Likviditetsstress på kort sig kan for eksempel være betydelige bortfald af indlån eller bortfald af visse kortsigtede markedsbaserede finansieringskilder. Likviditetsdækningskravet søger desuden generelt at gøre institutterne mindre afhængige af kortsigtede finansieringskilder.

Hvilke aktiver, der anses for at være af høj kvalitet og meget likvide, er nærmere specificeret i den delegerede forordning ang. LCR ((EU) 61/2015). Overordnet set opdeles de accepterede aktiver i grupper efter deres forventede likviditet (level 1, level 2a og level

2b aktiver), og der sættes krav til, hvordan beholdningen er sammensat i henhold til den relative størrelse af disse grupper i forordningen (se boks 1 og boks 2 nedenfor).

Boks 1: De kommende LCR krav

LCR-kravet er defineret således:

$$LCR = \frac{\text{Beholdning af likvide aktiver}}{\text{Netto betalingsudstrømninger}} > 100\%$$

hvor såvel beholdningen af likvide aktiver som netto betalingsudstrømninger er defineret i den delegerede forordning om LCR. Se nærmere herom i boks 2.

LCR finder anvendelse for alle kreditinstitutter fra den 1. oktober 2015 og indføres gradvist frem til 1. januar 2018, således at institutterne skal leve op til 60 pct. af det fulde krav i 2015, 70 pct. i 2016, 80 pct. i 2017 og 100 pct. i 2018. Dog skal SIFI institutter leve op til det fulde krav på 100 pct. allerede fra 1. oktober 2015.

Boks 2: Delegerede forordning - baggrund

LCR blev først introduceret af Basel-Komiteén i 2009, og revideret i 2013, som en opfølgning på erfaringerne fra den internationale finansielle krise, hvor en række kreditinstitutter oplevede væsentlige likviditetsproblemer, særligt som følge af bortfald af kortsigtede finansieringskilder. Tidligere eksisterede der ikke internationale likviditetsstandarder.

På europæisk plan har der heller ikke tidligere været specifikke likviditetskrav, men med vedtagelsen af forordning 2013/575/EU (Kapitalkravsforordningen - CRR) i juni 2013 indførte lovgiverne et krav om, at alle kreditinstitutter skulle opfylde et generelt likviditetsdækningskrav. Lovgiverne gav i den forbindelse Kommissionen hjemmel til at præcisere det fastsatte generelle likviditetsdækningskrav for kreditinstitutter i en delegeret forordning med udgangspunkt i Basel-Komiteéns LCR krav tilpasset særlige europæiske forhold. Den delegerede forordning om LCR trådte i kraft den 17. januar 2015 og i henhold til såvel forordning som reglerne i CRR, indføres LCR-kravet på europæisk plan fra 1. oktober 2015.

Den delegerede forordning specificerer, hvilke finansielle aktiver et kreditinstitut kan medregne i sin beholdning af likvide aktiver, hvilken værdi indregningen skal ske til, og hvor stor en andel af den samlede beholdning af likvide aktiver, de enkelte aktivklasser må udgøre. Det er her vigtigt at bemærke, at EU Kommissionen i udformningen af LCR-kravet har givet danske realkreditobligationer en væsentligt bedre behandling, end det var tilfældet i henhold til Basel definitionen.

De danske pengeinstitutterns opfyldelse af LCR-kravet

Det fremgår af den delegerede forordning om LCR, at dækkede obligationer kan regnes med i de likvide aktiver i LCR-kravet. Det forudsætter, at de dækkede obligationer opfylder en række objektive krav, så der er sikkerhed for, at de dækkede obligationer er tilstrækkeligt likvide, jf. boks 3.

Kreditinstitutter har fra medio 2014 været forpligtiget til at indberette foreløbige LCR relaterede data til Finanstilsynet. Indberetningerne tager ikke højde for de endelige definitioner i den delegerede forordning, men de giver en god foreløbig indikation af institutternes evne til at opfylde det kommende LCR-krav.

Indberetningerne viser, at ca. 75 pct. af pengeinstitutternes likvide aktiver på nuværende tidspunkt opfylder de krav, der kræves for at de kan medregnes i likviditetsbufferen LCR. Heraf er ca. halvdelen realkreditobligationer, mens lidt mere end 20 pct. udgøres af kontanter og statsobligationer. Mange pengeinstitutter har imidlertid en skæv fordeling af likvide aktiver i henhold til LCR kravet, således at de har svært ved at opfylde kravet om at maksimalt 70 pct. af de likvide aktiver kan udgøres af dækkede obligationer. LCR-kravet estimeres ud fra det foreliggende datagrundlag og heraf fremgår det, at nogle institutter allerede i dag opfylder LCR-kravet, mens en række andre institutter har behov for at tilpasse sammensætningen af deres porteføljer for at kunne leve op til LCR-kravet, jf. figur 12.

Boks 3: Udvalgte krav til danske realkreditobligationer i LCR

Udvalgte krav til **level 1** dækkede obligationer i den delegerede retsakt:

- SDO, SDRO eller RO
- Dækkede obligationer vurderet som ECAI 1 (AAA til AA-)
- Seriestørrelse svarende til min. 500 mio. EUR
- Ikke egen-udstedte
- En overdækning af sikkerhedsstillelse på 2 %
- Medregnes efter et haircut på min. 7 pct.

Udvalgte krav til **level 2a** dækkede obligationer i den delegerede retsakt:

- SDO, SDRO eller RO
- Dækkede obligationer vurderet som ECAI 2 (A+ til A-)
- Seriestørrelse på min. 250 mio. EUR
- Ikke egen-udstedte
- En overdækning af sikkerhedsstillelse på 7 %
- Medregnes efter et haircut på min. 15 pct.

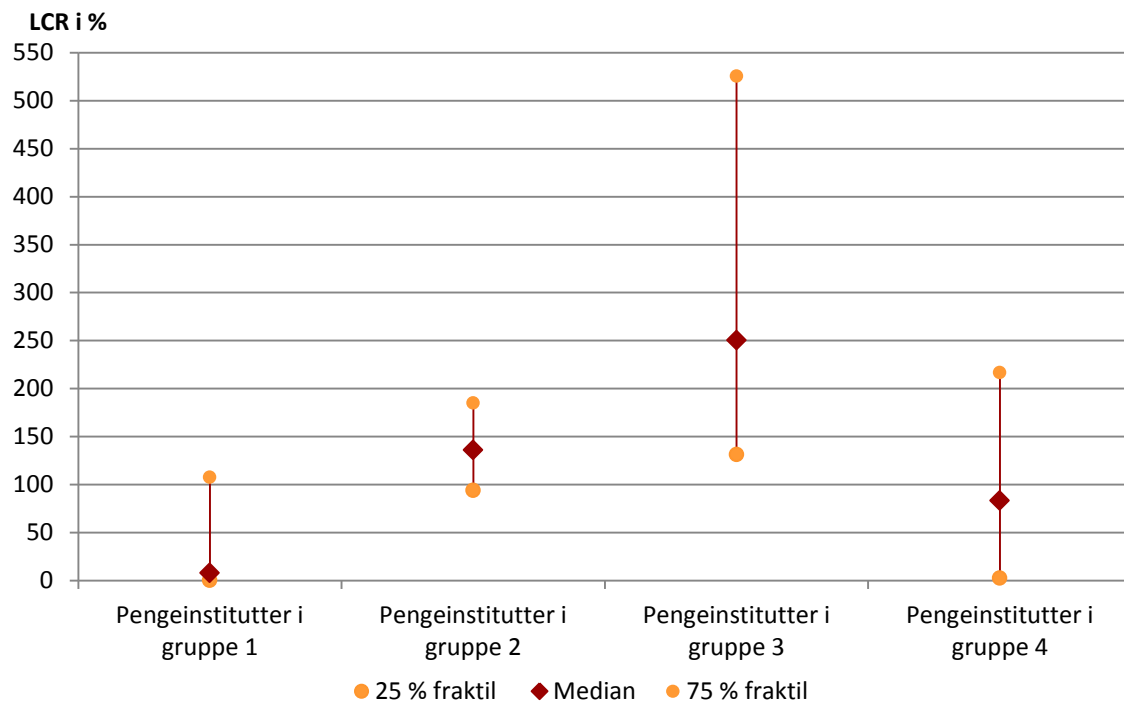
Der er desuden sat krav om, at level 1 aktiver, der ikke er dækkede obligationer, skal udgøre minimum 30 pct. af den samlede beholdning af likvide aktiver. Dækkede obligationer (realkreditobligationer) kan som konsekvens heraf udgøre op til 70 pct. af beholdningen af likvide aktiver.

Ca. 80 pct. af den udestående mængde danske dækkede obligationer kan regnes med blandt de mest likvide aktiver (de såkaldte aktiver på niveau 1), idet de opfylder kravet om en seriestørrelse på mindst 500 mio. EUR (eller tilsvarende i national valuta). Yderligere ca. 10 pct. af den udestående mængde af danske dækkede obligationer kan regnes med til den næstbedste kategori af likvide aktiver med en seriestørrelse på mindst 250 mio. EUR (eller tilsvarende i national valuta). Dvs. samlet set kan ca. 90 pct. af den udestående mængde af danske dækkede obligationer regnes med i LCR-kravet. Samlet set er det således Finanstilsynets vurdering, at der i Danmark er likvide aktiver nok til at alle danske kreditinstitutter kan opfylde LCR-kravet.

Kravet om, at institutterne i LCR skal have diversificerede likvide aktiver indebærer, at et institut ikke kun kan holde dækkede obligationer som likvide aktiver. Den delegerede forordning stiller således krav om at maksimalt 70 pct. af de likvide aktiver kan udgøres af dækkede obligationer. Det svarer nogenlunde til den andel, som dækkede obligationer aktuelt udgør af danske pengeinstitutters likvide buffer opgjort i henhold til det nuværende § 152 likviditetskrav.

Det er vigtigt at bemærke, at LCR-kravet i sig selv ikke lægger nogen begrænsninger på, hvor mange dækkede obligationer (herunder realkreditobligationer, særligt dækkede realkreditobligationer og særligt dækkede obligationer) kreditinstitutter må holde. Det gælder uanset obligationernes rating, seriestørrelsen, og om institutterne holder egen-udstedte obligationer eller ej. Det, som LCR-kravet siger, er, at institutterne til deres likviditetsbuffer kun kan medregne ikke-egen-udstedte dækkede obligationer, der i henhold til kriterierne i den delegerede forordning om LCR betragtes som likvide aktiver, og at bufferen skal være tilstrækkeligt diversificeret.

Figur 12: Median og fraktiler for LCR, december 2014

Anm. For gruppe 1 institutterne er 25 pct. fraktilen beregnet til 0,0 pct. mens medianen er opgjort til 7,6 pct. For gruppe 4-institutterne er 25 pct. fraktilen beregnet til 2,5 pct. Gruppe 1-pengeinstitutterne er alle SIFI pengeinstitutter.
Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet og egne beregninger.

I december 2014 havde pengeinstitutterne likvide aktiver for ca. 608 mia. kr. på solo-niveau (opgjort efter haircuts). Dette skal ses i forhold til behovet for likviditet (netto betalingsudstrømninger), som i december 2014 udgjorde ca. 512 mia. kr. for pengeinstitutterne samlet set, opgjort på solo-niveau. Samlet set er det således Finanstilsynets vurdering, at det vil være muligt for de danske institutter, at opfylde LCR-kravet, når det træder i kraft.

Institutternes tilpasning til LCR forventes således i vid udstrækning at kunne bestå af porteføljeomlægninger, hvor de ændrer på sammensætningen af de likvide aktiver, så de får skaffet tilstrækkeligt mængder hhv. niveau 1 og niveau 2A aktiver, herunder en tilskrækkelig mængde niveau 1 aktiver, der er ikke-dækkede obligationer. Det er i forlængelse heraf vigtigt, at de enkelte institutter foretager de nødvendige porteføljeomlægninger i god tid inden LCR-kravet træder i kraft.

Omstilling til risikostyring efter LCR-kravet og udfasning af § 152-kravet

Udfasningen af § 152 og overgangen til LCR vil kræve væsentlige omstillinger i pengeinstitutterne. Det skyldes især, at for langt de fleste pengeinstitutter er selve

opgørelsen af institutternes likvide buffer og den løbende risikostyring af likviditeten bygget op omkring kravene i § 152 i lov om finansiel virksomhed. For at omstille sig til LCR-kravet skal institutterne både indføre en ny måde at opgøre deres likvide buffer på og tilpasse deres værktøjer til risikostyring.

Det omfatter bl.a. opdatering af institutternes likviditetspolitik, forretningsgange, instrukser mv. til konkrete medarbejdere, tilpasning af institutternes set-up til likviditetsstresstest, rapportering til direktion og bestyrelse om likviditet mv. Det er Finanstilsynets vurdering, at der for langt de fleste institutter vil være tale om en forholdsvis gennemgribende revision af institutternes risikostyringsværktøjer på likviditetsområdet. Det er i forbindelse hermed vigtigt, at de enkelte institutter afsætter tilstrækkeligt med ressourcer til indfasningen af LCR-kravet, og at de i god tid inden 1. oktober 2015 bliver fortrolig med at styre efter LCR-kravet.

Beregninger foretaget på det foreliggende datagrundlag indikerer, at der vil være pengeinstitutter, der vil opleve indfasningen af 60 pct. LCR-kravet fra 1. oktober 2015 som en lempelse i forhold til det nuværende § 152 likviditetskrav. Derfor bevares det eksisterende danske likviditetskrav som et gulv-krav i en overgangsperiode til og med 2016, hvilket er i overensstemmelse med aftaleteksten i Bankpakke VI. Pengeinstitutter, der opfylder LCR-kravet fuldt ud, vil dog - efter særskilt ansøgning om tilladelse hertil fra Finanstilsynet - kunne undtages fra at opfylde det eksisterende danske likviditetskrav i § 152 til og med 2016.

Appendiks

Appendiks 1: Pengeinstitutternes årsregnskaber 2010-2014

Mio. kr.	2010	2011	2012	2013	2014	Vækst p.a.	
						2010-2014	2013-2014
Resultat poster (uddrag)							
Netto renteindtægter	58.900	51.536	50.331	47.399	47.599	-5,2%	0,4%
Udbytte af aktier mv.	802	890	1.170	2.485	2.916	38,1%	17,3%
Netto gebyrindtægter	18.787	18.412	19.563	20.748	23.400	5,6%	12,8%
Netto rente- og gebyrindtægter	78.489	70.837	71.064	70.632	73.916	-1,5%	4,6%
Kursreguleringer	5.010	2.094	7.988	4.097	-2.290	-145,7%	-155,9%
Udgifter til personale og administration	46.540	48.123	48.801	47.359	47.250	0,4%	-0,2%
Nedskrivninger på udlån m.v.	35.975	24.293	27.177	17.169	12.507	-23,2%	-27,2%
Resultat af kapitalandele	8.337	4.587	6.034	7.736	10.757	6,6%	39,1%
Resultat før skat	4.136	3.585	7.223	16.104	16.293	40,9%	1,2%
Skat	2.454	1.635	3.669	2.789	2.183	-2,9%	-21,7%
Årets resultat	1.682	1.950	3.554	13.315	14.110	70,2%	6,0%
Balance poster (uddrag)							
Tilgodehavender hos kreditinstitutter	564.315	498.453	399.954	349.983	386.238	-9,0%	10,4%
Udlån	1.953.603	1.786.351	1.760.028	1.683.792	1.655.622	-4,1%	-1,7%
<i>udlån ex. repo</i>	1.751.679	1.577.450	1.478.693	1.353.238	1.341.486	-6,5%	-0,9%
Obligationer	943.051	955.629	1.001.626	1.003.589	1.041.156	2,5%	3,7%
Aktier m.v.	27.762	25.698	29.047	35.603	26.678	-1,0%	-25,1%
Gæld til kreditinstitutter	766.992	797.922	800.141	659.834	648.216	-4,1%	-1,8%
Indlån	1.627.502	1.625.561	1.722.021	1.744.884	1.800.535	2,6%	3,2%
<i>indlån ex. repo</i>	1.561.665	1.554.746	1.563.474	1.583.963	1.580.015	0,3%	-0,2%
Udstedte obligationer	634.380	500.427	389.905	310.999	336.877	-14,6%	8,3%
Egenkapital i alt	250.245	270.069	271.869	282.772	306.117	5,2%	8,3%
Balance	4.287.394	4.306.656	4.243.729	3.807.833	4.022.125	-1,6%	5,6%
Udvalgte nøgletal (institutniveau)							
Solvensprocent	17,9	20,1	22,1	22,4	21,0		
Kernekapitalprocent	15,0	17,2	19,2	19,5	18,5		
Egenkapitalforrentning før skat	1,7	1,4	2,9	5,8	5,6		
Indtjening pr. omkostningskrone	1,0	1,0	1,1	1,2	1,2		
Akkumuleret nedskrivningsprocent	3,9	3,6	3,9	4,0	3,8		
Årets nedskrivningsprocent	1,4	1,1	1,2	0,8	0,6		
Udvalgte nøgletal (koncernniveau)							
Solvensprocent	16,1	17,4	19,4	19,9	18,3		
Kernekapitalprocent	13,4	14,8	16,6	17,3	16,0		

Tallene fra resultatopgørelse og balance er instituttal. Tallene er baseret på de institutter, der eksisterede i de enkelte år.

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Appendiks 2: Pengeinstitutternes årsregnskaber på grupper 2013-2014

Mio. kr.	Gruppe 1			Gruppe 2			Gruppe 3			Gruppe 4		
	2013	2014	Æn- dring	2013	2014	Æn- dring	2013	2014	Æn- dring	2013	2014	Æn- dring
Resultat poster (uddrag)												
Netto renteindtægter	33.675	34.489	2%	7.491	7.336	-2%	5.765	5.710	-1%	50	51	2%
Udbytte af aktier mv.	2.227	1.808	-19%	152	1.017	569%	96	91	-5%	1	1	0%
Netto gebyrindtægter	16.522	18.433	12%	1.748	2.201	26%	2.283	2.709	19%	48	52	8%
Netto rente- og gebyrindt.	52.424	54.730	4%	9.390	10.554	12%	8.145	8.511	4%	99	104	5%
Kursreguleringer	810	-4.489	-654%	3.007	1.831	-39%	282	372	32%	2	3	50%
Udgifter til pers. og adm.	34.318	34.230	0%	7.352	7.583	3%	5.099	5.265	3%	77	82	6%
Nedskrivninger på udlån	9.099	7.128	-22%	5.024	3.017	-40%	2.702	2.347	-13%	8	3	-63%
Resultat af kapitalandele	7.113	9.880	39%	556	805	45%	58	71	22%	5	0	-100%
Resultat før skat	16.111	13.590	-16%	220	1.836	735%	186	934	402%	18	21	17%
Skat	2.461	1.676	-32%	214	328	53%	236	196	-17%	4	4	0%
Årets resultat	13.650	11.914	-13%	6	1.507	25017%	-50	738	*	14	17	21%
Balance poster (uddrag)												
Tilg. hos kreditinst.	330.617	367.778	11%	11.908	11.654	-2%	6.320	6.484	3%	172	170	-1%
Udlån	1.437.280	1.427.625	-1%	139.924	129.725	-7%	99.624	97.303	-2%	787	743	-6%
udlån ex. repo	1.108.656	1.114.674		137.995	128.539		99.624	97.303		787	743	
Obligationer	888.596	912.010	3%	78.747	93.554	19%	33.640	34.588	3%	356	354	-1%
Aktier m.v.	25.768	16.896	-34%	5.050	5.386	7%	4.456	4.359	-2%	36	36	0%
Gæld til kreditinstitutter	623.313	616.949	-1%	27.837	24.672	-11%	8.319	6.520	-22%	64	68	6%
Indlån	1.411.497	1.463.374	4%	193.427	201.738	4%	130.332	133.473	2%	1.058	999	-6%
indlån ex. repo	1.250.575	1.242.854		193.427	201.738		130.332	133.473		1.058	999	
Udstedte obligationer	307.821	335.195	9%	2.240	934	-58%	924	748	-19%	0	0	0%
Egenkapital i alt	229.470	250.047	9%	31.930	35.085	10%	19.434	20.440	5%	292	301	3%
Balance	3.344.397	3.558.956	6%	282.317	292.229	4%	167.512	168.278	0%	1.487	1.436	-3%
Garantier	293.956	324.104	10%	22.604	30.245	34%	21.059	24.741	17%	102	130	27%
Andre forpligtigelser	165.925	178.469	8%	3.648	2.698	-26%	726	962	33%	4	6	50%
Udvalgte nøgletal (institutniveau)												
Solvensprocent	23,54	21,87		17,83	17,78		17,80	17,39		28,14	27,40	
Kernekapitalprocent	20,36	18,98		16,10	16,67		16,83	16,78		27,35	27,08	
Årets EK-forrent. før skat	7,20	5,68		0,73	5,49		18,03	4,65		6,33	7,17	
Indtj. pr. omk. krone	1,36	1,25		1,01	1,15		0,97	1,12		1,21	1,23	
Akk. nedskr. procent	3,19	2,93		8,53	9,32		1,02	7,91		3,70	3,65	
Årets nedskr. procent	0,51	0,40		2,83	1,71		7,72	1,77		0,82	0,32	

Anm.: Der er i sammenligningstallene taget højde for fusioner samt udviklinger i omfanget af arbejdende kapital, der bevirker, at et institut overgår fra én gruppe til en anden. Det vil med andre ord sige, at grupperne er låst med udgangspunkt i gruppefordelingen 2014.

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Appendiks 3: Pengeinstitutternes nøgletal 2010-2014

	2010	2011	2012	2013	2014
Institutniveau					
Solvensprocent	17,90	20,08	22,07	22,35	21,02
Kernekapitalprocent	15,02	17,23	19,17	19,54	18,53
Årets egenkapitalforrentning før skat	1,69	1,42	2,92	5,83	5,56
Årets egenkapitalforrentning efter skat	0,67	0,74	1,54	4,85	4,79
Indtjening pr. omkostningskrone	1,04	1,04	1,10	1,24	1,22
Renterisiko	0,67	0,27	0,30	0,83	1,07
Udlån plus nedskrivninger herpå i forhold til indlån	124,80	113,91	106,55	100,94	96,00
Overdækning i forhold til lovkrav om likviditet	160,23	127,64	170,41	204,51	155,95
Summen af store engagementer	46,79	32,45	16,30	8,01	7,27
Akkumuleret nedskrivningsprocent	3,86	3,59	3,85	3,98	3,78
Årets nedskrivningsprocent	1,41	1,08	1,23	0,81	0,59
Årets udlånsvækst	-0,06	-6,87	-4,40	-7,39	-0,41
Udlån i forhold til egenkapital	7,63	6,65	6,44	5,95	5,45
Koncernniveau					
Solvensprocent	16,12	17,41	19,38	19,86	18,33
Kernekapitalprocent	13,39	14,84	16,63	17,32	16,04
Årets egenkapitalforrentning før skat	2,25	2,25	3,48	7,08	6,46
Årets egenkapitalforrentning efter skat	0,57	1,15	1,48	5,22	4,88
Indtjening pr. omkostningskrone	1,05	1,06	1,11	1,26	1,23
Renterisiko	0,89	0,44	0,35	1,24	1,32
Overdækning i forhold til lovkrav om likviditet	160,90	102,17	145,90	174,80	132,51
Summen af store engagementer	53,14	23,52	14,71	6,73	6,43
Akkumuleret nedskrivningsprocent	2,93	2,53	2,72	2,73	2,43
Årets nedskrivningsprocent	1,00	0,80	0,89	0,54	0,38
Årets udlånsvækst	1,23	-3,96	0,79	-4,11	9,49
Udlån i forhold til egenkapital	13,59	12,01	11,62	10,80	10,71

Anm.: Nøgletallene er beregnet på grundlag af de institutter, der eksisterer i de enkelte år.
Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Appendiks 4: Pengeinstitutternes udlån og garantier fordelt på sektor og branche

	2014	2013	2014	2013
	<i>Udlån og garantier i mio. kr.</i>	<i>Udlån og garantier i mio. kr.</i>	<i>Udlån og garantier i pct.</i>	<i>Udlån og garantier i pct.</i>
Offentlig	104.878	58.240	4,96%	2,76%
Erhverv:				
Landbrug	98.959	92.913	4,68%	4,41%
Industri	121.563	117.360	5,75%	5,57%
Energiforsyning	35.784	39.846	1,69%	1,89%
Bygge og anlæg	33.809	36.862	1,60%	1,75%
Handel	98.911	100.574	4,68%	4,77%
Transport	60.244	61.495	2,85%	2,92%
Information	18.779	13.867	0,89%	0,66%
Finansiering	532.431	593.914	25,18%	28,19%
Fast ejendom	206.565	197.024	9,77%	9,35%
Øvrige Erhverv	114.692	119.905	5,42%	5,69%
Erhverv i alt:	1.321.737	1.373.759	62,50%	65,19%
Privat	688.235	675.166	32,54%	32,04%

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

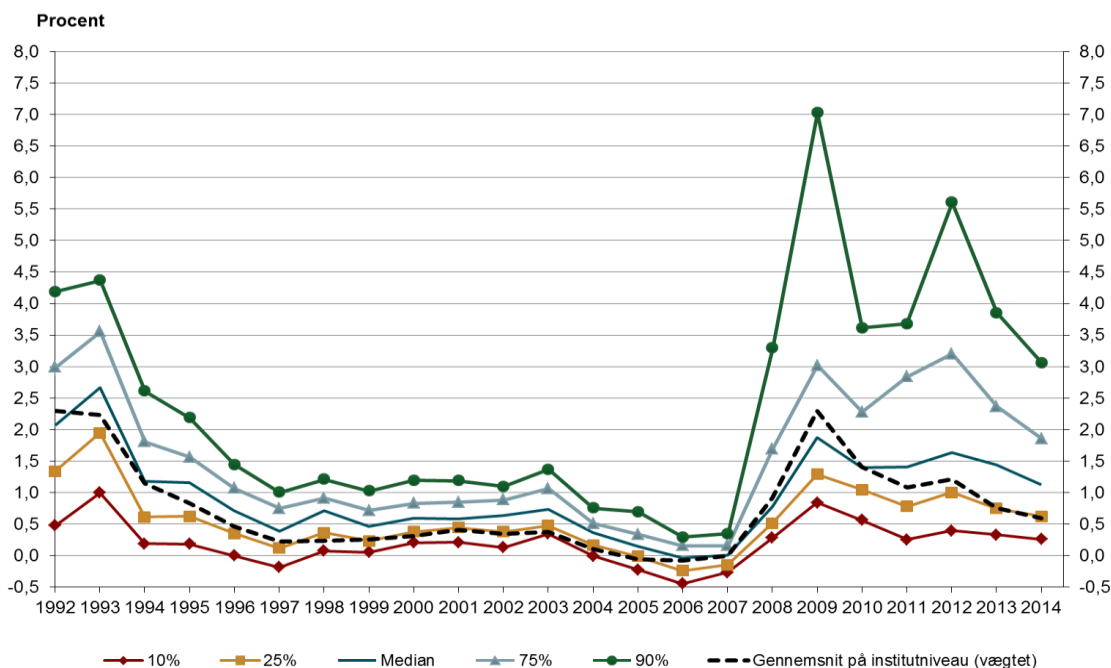
Appendiks 5: Udlån og garantier fordelt på bonitetskategorier, 2014

		Bonitetskategori							
		1	1 året før	2c	2c året før	sum 1+ 2c	sum 1+ 2c året før	2b	2a/3
Samlet	Erhverv	7,6	7,7	2,0	2,4	9,6	10,1	9,8	80,5
	Private	6,4	6,5	2,6	2,9	9,0	9,4	16,3	74,7
	I alt	6,8	7,1	2,1	2,5	8,9	9,6	11,2	79,9
Gruppe 1	Erhverv	3,4	3,4	0,9	1,1	4,3	4,5	7,7	88,0
	Private	5,7	6,0	1,8	2,2	7,4	8,3	11,5	81,0
	I alt	3,8	4,0	1,0	1,4	4,8	5,4	8,3	86,9
Gruppe 2	Erhverv	29,6	26,8	6,9	7,3	36,4	34,1	17,8	45,8
	Private	8,6	8,2	3,5	4,2	12,1	12,4	22,4	65,4
	I alt	21,2	19,9	5,5	6,1	26,7	26,0	19,5	53,8
Gruppe 3	Erhverv	27,7	26,0	9,2	9,9	36,9	35,9	24,1	39,0
	Private	8,0	7,4	6,1	5,4	14,1	12,8	36,4	49,5
	I alt	18,2	17,6	7,7	7,8	25,9	25,5	29,8	44,3
Gruppe 4	Erhverv	13,9	14,6	11,5	11,7	25,4	26,3	24,6	50,1
	Private	4,9	6,3	5,0	4,5	9,8	10,7	22,0	68,2
	I alt	8,4	10,3	7,5	8,0	15,9	18,3	23,0	61,1

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

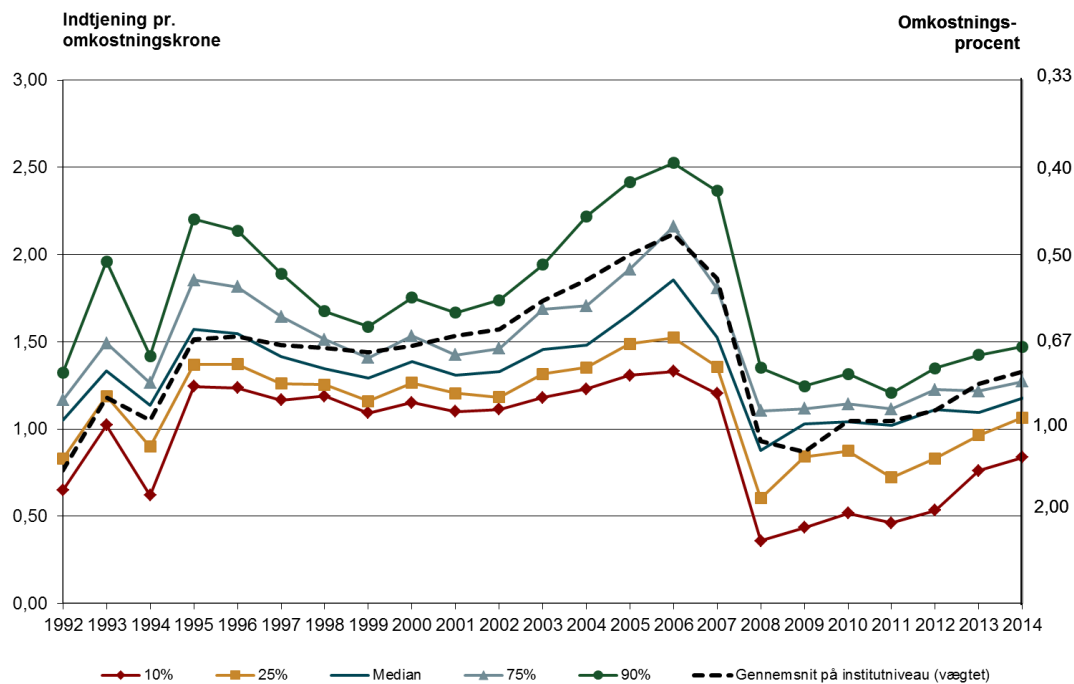
Appendiks 6: Nøgletalsspredning belyst ved fraktiler

Figur A1: Årets nedskrivninger i pct. af udlån og garantier 1992-2014

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Figur A2: Indtjening pr. omkostningskrone 1992-2014

Anm.: Højre akse viser omkostningsprocenten, som er omkostningskroner pr. indtjent krone. Det er således de samme komponenter, der indgår i beregningen.

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Appendiks 7: intensiveret tilsyn med systemisk vigtige institutter

Boks 1: Intensiveret tilsyn med systemisk vigtige institutter

Finanstilsynet udpegede den 19. juni 2014 Danske Bank A/S, Nykredit Realkredit A/S, Nordea Bank Danmark A/S, Jyske Bank A/S, Sydbank A/S og DLR Kredit A/S som systemisk vigtige finansielle institutter (SIFI).

Institutterne er som følge af deres status som SIFI'er underlagt et intensiveret tilsyn, som indebærer:

- Forøget hyppighed og udvidet omfang af inspektioner på væsentlige risikoområder.
- Øget fokus på god selskabsledelse og risikostyring via jævnlige undersøgelser af risikostyringsfunktioner og tættere løbende overvågning, herunder supplerende indberetninger og fast tilbagevendende møder med ledende medarbejdere.
- Øget fokus på modelrisiko via tættere løbende overvågning og benchmarking af interne beregningsmodeller til kapitaldækningsformål.

Appendiks 8: Størrelsesgruppering af gruppe 1-4 ultimo 2014

FT.nr.	Navn		
Gruppe 1 - Arb. kapital over 65 mia. kr.			
2222	Nordea Bank Danmark A/S		
3000	Danske Bank A/S		
7858	Jyske Bank A/S		
8079	Sydbank A/S		
8117	Nykredit Bank A/S		
Institutter i alt: 5			
Gruppe 2 - Arb. kapital over 12 mia. kr.			
522	Sjælland, Sparekassen	7681 Alm. Brand Bank A/S	9686 Den Jyske Sparekasse
1149	Saxo Bank A/S	7730 Vestjysk Bank A/S	10001 FIH Erhvervsbank A/S
5301	Arbejdernes Landsbank, Aktieselskab	9335 Kronjylland, Sparekassen	9217 Jutlander Bank A/S
7670	Ringkøbing Landbobank, Aktieselskab	9380 Spar Nord Bank A/S	
Institutter i alt: 11			
Gruppe 3 - Arb. kapital over 250 mio. kr.			
400	Lån og Spar Bank A/S	7320 Djurslands Bank A/S	9312 Sparekassen Balling
537	Dragsholm Sparekasse	7440 Nørresundby Bank A/S	9354 Rønde og Omegns Sparekasse
755	Middelfart Sparekasse	7500 Hvidbjerg Bank Aktieselskab	9388 Sparekassen Djursland
828	Sparekassen Fyn A/S	7570 PenSam Bank A/S	9634 Borbjerg Sparekasse
844	Fynske Bank A/S	7780 Skjern Bank, Aktieselskabet	9682 Nr. Nebel og Omegn, Sparekassen for
847	Rise Spare- og Lånekasse	7890 Salling Bank A/S	9684 Fanø Sparekasse
1671	Basisbank A/S	7930 Kreditbanken A/S	9690 Vorbasse-Hejnsvig Sparekasse
5999	Danske Andelskassers Bank A/S	8099 Nordjyske Bank A/S	9695 Saxo Privatbank A/S
6102	Landbrugets Finansieringsbank (LFB)	9044 Dronninglund Sparekasse	9740 Frøs Herreds Sparekasse
6140	Møns Bank, A/S	9070 Sparekassen Vendsyssel	9797 Broager Sparekasse
6471	Grønlandsbanken, Aktieselskab	9090 Sparekassen Thy	9827 Sparekassen Bredebro
6482	BRFKredit Bank a/s	9124 Sønderhå-Hørsted Sparekasse	9860 Folkesparkassen
6520	Lollands Bank, Aktieselskab	9133 Frøslev-Møllerup Sparekasse	13080 Frørup Andelskasse
6771	Lægernes Pensionsbank A/S	9135 Klim Sparekasse	13100 Københavns Andelskasse
6860	Nordfyns Bank Aktieselskabet	9137 Ekspres Bank A/S	13290 Andelskassen Fælleskassen
6880	Totalbanken A/S	9212 Hals Sparekasse	13330 Slagelse, Andelskassen J.A.K
7230	Østjysk Bank A/S	9283 Langå Sparekasse	13460 Merkur, Den Almennyttige Andelskasse
Institutter i alt: 51			
Gruppe 4 - Arb. kapital under 250 mio. kr.			
544	Refsnæs Sparekasse	9369 Søby-Skader-Halling Sparekasse	13350 Østervraa, J.A.K. Andelskassen
579	Sparekassen Den lille Bikube	9627 Ulfborg Sparekasse	
800	Flemløse Sparekasse	9629 Stadil Sparekasse	
1693	PFA Udbetalings Bank	9639 Fjaltring-Trans Sparekasse	
5125	Leasing Fyn Bank	13070 FASTER Andelskasse	
6620	Coop Bank A/S	13220 Andelskassen OIKOS	
Institutter i alt: 13			

Opkøb, fusioner og ophørte institutter i 2014

Ophørte institutter

6060 DiBa Bank A/S
6160 FS Bank A/S
9351 Sparekassen Hobro
9358 Vistoft Sparekasse
13450 Funder Fælleskasse Andelskasse

Fortsættende institutter

Ophørt
Ophørt
9217 Jutlander Bank A/S
9388 Sparekassen Djursland
Ophørt

Opkøb, fusioner og ophørte institutter i 2015

Ophørte institutter

7440 Nørresundby Bank A/S
9690 Vorbasse-Hejnsvig Sparekasse

Fortsættende institutter

Ophørt
9335 Sparekassen Kronjylland

Anm.: Den arbejdende kapital består af: Indlån, udstedte obligationer m.v., efterstillede kapitalindskud og egenkapital.
Kilde: Finanstilsynet.